

Valvotut yöt

1.

Sieltä ne tulevat, rimputtavat ovikelloa viisi kertaa peräkkäin. Sitä ennen kuulen niiden seisovan oven takana, mumisevat, neuvottelevat, kumpi soittaa. Saavat asiasta päätettyä ja ring-ring-rimputi-ring. Ovella seisoo pari punaposkista, pakkasaamun happi on takertunut partaan ja piponreunaan.

- Tultiin ny.
- Tässä ois pientä tuomista, ihan pientä vaan, äiti työntää lämpöisen pullapitkon syliotteeseen kuin vauvan.
- Jaa tämmöstä täällä, isä mittailee.
- Kivastihan täällä on laitettu.

Äitykkä, emoseni, tule sisään minun pikku majaan.

Isä, ukkoni, tee hyvin, paina puuta, ole kotonasi.

Siinä ne nököttävät sohvalla, jalat yhdessä, roikkuvat sohvanreunaa kuin nuoripari. Näyttävät pieniltä ja viattomilta. *Onpa kiva nähdä teitä ja ihan entisiä olette, paitsi vähän hennompia, aamukuuraa olette.* Tekisi mieli sanoa, mutta en sano.

Isä hieroo käsiään yhteen, eivät työmiehen kourat meinaa löytää paikkaansa. Sen katseesta näkee, että näytän samalta, mutta vanhemmalta taas. Ei tullutkaan pikkutyttö ovella vastaan, silkohapsi, pullaposki, lemmikki-silmä, rako hampaiden välissä. Tuli täysikasvuinen nainen, samaa näköä on, mutta ei juossut suoraan syliin.

Äiti nyppii housunlahkeesta nukkaa ja etsii nukan seasta puheenaihetta.

- No, mitäs, ootko aatellu verhoja laittaa, kyllä verhot pitäis olla, äiti hymisee ja mittailee verhotangon ja päärmeen paikkaa.
- Onko korjauksen tarvetta, onko listan laittoa, onko taulua seinälle, onko lavuaarin vesilukko tukossa? isä jatkaa.

Ei tässä mitään hätää, kyllä minä osaan. Olen taas vanhentunut viime näkemästä, olen jotakin oppinutkin. Minussa on moni asia muuttunut ja yksi eritoten. Tekisi niin mieli, mutten sano kuitenkaan. Sanon vaan:

- Pistätkö tippumaan? Olis puolukkapiirakkaa kanssa, tänään leivoin.
- Jaa, et kai meitä varten?
- Se on leiponut oikein.

– Kyllä teitä varten, ei ole muita tulossa.

Hetkeä myöhemmin voisi taivas romahtaa, voisivat koivun riippaoksat muuttua lasiksi ja murentua maahan, voisi ikkunasta lentää sisään tulinen meteoriitti, ne eivät sitä huomaisi. Voisi lintuparvi syöksähtää särkyneen ikkunalasin läpi, lentää kolme kierrosta huoneen ympäri, tehdä pesää niiden hiuksiin. Ne eivät huomaisi.

Isä ryntää huoneesta ulos, en edes oikein näe missä välissä, niin on puhurimainen menonsa. Äiti on juurtunut tuoliin.

– Taivaan tähden. Ei tällaisia uutisia odotettu.

– Otatko lisää kahvia?

– Et ole kihloissakaan. Et edes miehen kanssa asu, tiedätkö edes kenen se on?

– Se on minun.

– On tämäkin, yhtään et varoittanut.

– Näin se piti kertoa.

Äiti tuijottaa ulos ikkunasta. Siellä koivun riippaoksat edelleen roikkuvat, niistä ei saa tukea mihinkään, sen olen kyllä oppinut.

Silloinkin isä ryntäsi huoneesta ulos, elinikä sitten, kun minun kohtuni alkoi lähettää merkkejä itsestään. Ukko tömisti yläkertaan puuportaita pitkin, sulkeutui vessaan, lukko naksautti. Minä seisoin hämilläni keskellä olohuonetta.

– Nyt ne alkoi, minä olin vain sanonut.

Äiti veti sivummalle, puhui hiljaa kuin kuolemasta, näytti missä siteitä pidetään: tuolla yösiteet, jotkut käyttävät tamponeja, niitä voi jossain vaiheessa kokeilla.

Ymmärsin, ettei naisen vuodoista sopinut tässä talossa puhua muuta kuin kuiskaamalla.

Mielessäni riemuitsin, sillä punainen morsio oli vihdoon saapunut, se jota olin vuosia odottanut.

Sitä minä vain en ymmärtänyt, mikseivät ne järjestäneet juhlia, sytyttäneet kokkoa, teurastaneet sikaa ja paistaneet sitä avotulella. Miksi ei tanssittu tulen ympärillä yömyöhälle naapureiden ja sukulaisten kanssa, kipinöiden leimutessa?

Niitä minä mietin, kun illalla vuoteessa punainen morsio viilteli nautinnollisesti alaselkää ja vatsanpohjaa ensi kertaa.

– Koskas se syntyy sitten, pikkuinen? huokaa äiti.

- Keväällä vasta.
- Sellainen pikkuinen.
- Sellainen.
- Linnunpoika.

Äidin silmistä näkee, että minä olen hänelle lumpeenkukka, niin puhdas aina, vaikka millaisessa vedessä kelluisi, mustissakin vesissä aina valkea. Niin sen silmät sanoo, mutta huulet eivät mitään virka. Äiti sipaisee vain kättäni ottaessaan sokerinpalan kahvin sekaan ja hämmentää mustaa nestettä kuin harakka huttua keittää.

Kärsivällisesti, kärsivällisesti pyörii lusikka, kun hyvä tulee.

- Nyt kävi näin, ukko sanoo, kun vihdoinkin tulee takaisin kahvipöytään.

Minä uskallan tuijottaa isää, joka tuijottaa puolukkapiirakan palaa lautasellaan.

- Mutta ei ole tyttö teini sentään, äiti pehmentele.

Kävi näin, isä ukkoseni, kävi joku kukonpoika laskemassa siemenen kottaraisen pesään. Ja siellä se siemen kasvattaa ympärilleen pehmeää lihaa, luita ja ihoa ja punertavia sisäelimiä. Se luo verta pumppaamaan pikku sydämen läpi ja tekee lopulta keveitä ripsiä ja kynsiä. En malta odottaa varpaankynsiä ja niskan nukkaa.

Sellainen alaston linnunpoika sieltä syntyy, suu ammoltaan maailmaan, ja minä kannattelen sitä. Kannattelen, kunnes sen ääni on valmis, sulat ovat jäntevät, ja silloin se pudottautuu pesästä. Enkä minä huutele perään, koska olen sen hyvin valmistanut.

2.

Äiti sulkee verhot napakalla ranteenliikkeellä.

– Nämä kiinni. Naapurit näkee suoraan sisään.

Ikkunan edessä on vaaleankeltaiset puuvillaverhot, joissa pieni saporopäinen tyttö kävelyttää cockerspanieliä. Äiti ompeli ne minun valitsemastani kankaasta. Perhoset lentävät tytön taustalla, aurinko tököttää jähmeänä pallona taivaalla, maassa vihreä toukka maistelee ruohonkortta. Oikeastaan saporopäitä on monta, niin monta, että niiden laskemisessa ei koskaan pääse loppuun, uni yhyttää aina ennen.

– Äiti, missä on avaruuden viimeinen kohta?

– Mistä sinä tuollaista olet keksinyt?

– Ajattelin vaan.

– Ei sitä ihminen ymmärrä, ei sitä ihminen käsitä, ei sitä ole ihmisen mielelle tarkoitettu. Eikä muutenkaan kannata ajatella avaruuden päätepistettä, siitä on moni tullut hulluksi.

– Mitä siellä sitten oikein on?

– Tähtisumua, valkoisia kääpiöitä ja mustaa ainetta. Kaikkea mistä meidän ei tarvitse tietää, kun elämme täällä tätä tavallista ihmisen elämää.

Äiti silittää poskea ja pyyhkäisee vaaleita hiuksiani korvan taakse. Hänen sormenpänsä ovat karheat tiskeistä ja pyykeistä, mutta kämmenselkä on pehmeä.

– Pikku tähtönen, jonain päivänä sinullakin on lapsi. Pieni tyttö tai poika, jota leikität tuossa pellon laidalla.

Tahdon äidin jäävän sängynlaidalle vielä hetkeksi joten kysyn:

– Millainen on minun oma prinssi?

– Sinisilmä, hymykuopat ja vahva ote sormissa.

Laitamme kädet ristiin ja virkkaamme sanoista iltarukouksen.

Taivaan isä suojaa, lähelle tahdon luojaa.

Kun visusti turvassa pidät, ei pelko meissä idä.

Äiti suutelee minua otsalle pehmein huulin, painaa posken poskea vasten ja hengittää hetken nenä niskassani. Ruisleivän tuoksu jää leijumaan lähelleni.

– Hyvää yötä, rakas. Nuku hyvin, näe kauniita unia.

Keittiöstä kuuluu lasien kilinä, kun äiti lastaa tiskejä altaaseen. Isä kuuntelee pirtin radiosta iltauutisia. Valtakunnassa kaikki hyvin. Minä kosken sormenpäillä puusängyn laita ja tunnustelen päädyn kaiveruksia. Lakanat tuoksuvat puhtailta, tyyny on kuohkea, mikään paikka ei särje eikä kutia. Uni ei silti tahdo tulla, joten minä lasen saparopäisiä tyttöjä ja cockerspanieleja: yksi parivaljakko, kaksi parivaljakkoa, kolme parivaljakkoa, neljä ja viisi.

Sitten jo leijailen sängystä ylös, käsivarsia heiluttamalla lävistän katon, nousen ohi kuusenlatvojen ja oravanpesien. Alhaalla näkyy jäisiä peltoja, joiden väliin on siroteltu mautilojen valoja ja lumisia kattoja. Minulla ei ole yhtään kylmä, joten lyön käsivarsilla lisää ilmaa alle ja kohoan korkeammalle, ilmakehästä ulos. Haukon happea, kunnes totun hengittämään avaruutta. Miten helppoa pimeän läpi kulkeminen onkaan!

Tervehdin tähtijoukkoja, kiemurtelen madonreikää pitkin, vaellan linnunradan uloimmalle kehälle saakka. Jatkan pimeän sumun läpi ja saavun vihdoin valkoisen kääpiön luokse. Se kääntyy silinterihatussaan puoleeni ja ojentaa minulle palavan pikku auringon, jonka se käskee laittamaan kohtuun piiloon oikeaa hetkeä odottamaan.

– Tästä roihusta syntyy sinun lapsesi, se sanoo minulle.

Jäämme tuijottamaan Korpin tähdistöstä saapuvaa meteorisadetta.

Herään aamuyöllä, kun talo on jo hiljainen. Muut nukkuvat kuuliaista unta. Siirrän peiton sivuun ja lasen jalat hiljaa lattialle. Puulattia narahtelee hiipiessäni ikkunaan. Liu'utan sivuun saparopäisten tyttöjen armeijan uskollisine koirineen. Täysikuu heijastuu lumisesta maasta, talon nurkalla pihakuusi nuokkuu unisena. Valkea yöpaita valahtaa nilkkoihin, ja annan avaruuden loistaa alastomalle keholleni.

3.

Mies makaa vatsallaan, nukkuu ehkä. Hänen ripsensä ovat tummat ja tiheät kuin prinssillä. Katselen selkää, jolle luomet luovat tähtikartan. Kuljetan sormea pisteeltä pisteelle: tässä Neitsyt, tässä Härkä, tässä Käärme ja Kyyhkynen. On jo aamuyö, mutta minä valvon, sillä jokin polttee minussa.

Tapasimme eräänä niistä hitaista hellepäivistä, joina lehmusten kukinnot levittivät tuoksuaan kuin kuumetta. Hän soitti puistonpenkillä kitaraa, kiharat roikkuivat kasvojen kehyksenä. En nähnyt heti silmiä, mutta minun oli saatava tietää miten hän katsoi maailmaa.

Löysin hänet samasta puistosta seuraavanakin päivänä. Vakoilin lehmuksen muhkuraisen rungon takaa, kun hän viritti hartaudella kitarankieliä. Välillä hän nosti katseensa ja kirjoitti mieleensä muistiinpanoja näkemästään. Menin istumaan etäisyyden päähän nurmikolle, luin runokirjaa mitään ymmärtämättä ja join muovipullosta lämmennyttä vettä. Kun hän lopetti virittämisen, nousin seisomaan. Hän viittasi minut luokseen, tarjosi viikunoita ja suolakalaa. Istuin viereen, kokeilin sovinko siihen palaksi, loksahdanko paikalleni.

Hän soitti lauluja kotimaastaan, sävelkuviot kertoivat tarinoita mahdottomista rakkauksista. Sormeni taittelivat lehmuksen lehtiä siistein viikkauksin. Hänen sormensa olivat pitkät ja kapeat, sellaisiin ei talikko sovi.

Lähdimme puistonpenkiltämme vasta illalla, kun sade alkoi. Ylitimme märän suojaatieseepran ja juoksimme vanhan hautausmaan rahisevaa hiekkatietä pitkin. Kaupunki oli hänelle tuntematon, joten minä johdatin hänet riippakoivun oksien muodostamaan majaan. Haistelimme toisiamme kuin peurat, kosteat nenät vastakkain. Painoimme viileät huulet vastakkain, nuolaisimme sadepisaroihin poskilta kuin kastetta, suutelimme toistemme silmiä. Koivu itki lehtivihreää ilmoille.

Päätin viedä hänet omaan linnunpesääni, kottaraisen koloon.

- Sinulla on värikäs sänkypeitto, hän sanoi.
- Kiitos.
- Tule, riisutaan vaatteet.
- Entä verhot? minä kysyin.
- Nekin ovat värikkäät.
- Pitäisikö ne sulkea? Jos joku näkee.

– Nythän on jo yö. Vain tähdet näkevät.

Kadulta kantautui kaupungin iltaaäniä: ihmiset kebab-ravintolan edustalla, poistumassa baarista, selvittelemässä välejä tai suutelemassa. Autojen renkaat humisivat asfalttia vasten, kuului jarrutuksia, huutoja, kimakkaa naurua. Meidän äänemme sekoittuivat näihin, ja unohdin kuka olin suunnitellut olevani sinä iltana.

Niin helle jatkui. Päivisin opettelin lausumaan vuoristokansan sanoja. Lämmitin hänelle kaupan karjalanpiirakoita ja päälle sivelin itse tehdyn munavoin. Öisin kiipesimme toisiimme. Antauduimme nautinnollisiin venytyksiin ja sukelsimme henkeä pidättäen. Lopulta tanssimme kuin pyöriäiset toistemme ympäri. Nimesin hänet Tukaaniksi, ja hän minut Sisiliskoksi. Jotain muutakin tapahtui matkan varrella; pieni leimu syttyi kohtuuni, pieni tuli palamaan ja kasvamaan.

Auringon noustessa lokit huutavat paljaan kaupungin yllä. Joku kerää kadulta pulloja, ostoskärryjen pyörä rahisee katua vasten. Olen hereillä, silitän hänen selkänsä tähtikarttaa. En halua hänen jäävän kohdussani palavan liekin vuoksi. Enkä halua hänen jättävän minua sen vuoksi. Kohdun liekillä on oma olemisen kohtalonsa, meistä riippumaton. Sen oli tultava, synnyttävä minuun, sen aina tiesin.

Tummat silmät, kihara tukka ja soittajan sormet palaavat vuoristojen maahan, missä tarinamme saa uuden elämän balladina.

4.

Uupumus painaa märät pumpulitupot silmille. Vielä ei ole aamu, tämä yö ei ole ohi. Kajo on vaivalloinen, tuhriintunut karanneista unista. Paljasta vatsaani vasten painautuu vauvan lämmin keho, kuumat jalat, unijalat. Allani on nuhjuiset lakanat, ja tyyntyliina kaipaa vaihtamista. Ovat äidin opit unohtuneet kaiken keskellä.

Vauva ääntelehtii, mutta ei herää, ei vielä. Katulamput työntävät oranssin kajonsa sälekaihtimien läpi. Vuorokausien vaihtuessa varjot liikkuvat ympäri huonetta kuin merivirrat. Tämä aika vanhentaa nopeasti. Kehossa painaa kaikki: jokainen yö, jokainen syöttö, jokainen nosto, jokainen tuutulaulu, jokainen pehmeä sana ja väsynyt anelu: anna äidin nukkua, pienokainen. Se kaikki tuntuu lyijynä, sillä vain minun kehoni pitää lapsen hengissä.

Sitä ei kukaan sanonut, että äideistä tulee unien vartijoita, että heidän osansa on kuunnella öistä hengitystä: koriseeko, tuhiseeko, kulkeeko vielä. Äidit mittaavat kädellään kuumetta otsalta, arvioivat onko se vielä hallittavissa vai jo liiallista. Onko lapsella nyt nälkä, huutaako unissaan pelkoa vai mahanpuruja vai ikenien alla pullistelevien hampaiden ituja? Äitien uni katkeilee kuin riippakoivun oksisto tuulessa.

Vauva heiluttaa päätään sivulta toiselle, äännähtää levottomana, ja nostan hänet syliin. Hän ei herää, mutta hamuaa silti rintaa. Suljen silmät ja ohjaan lapsen maidon ääreen, tyyntyttävää hyvää lämmintä. Vauva juo ahnaasti, ja minussa aukeaa portti. Lävitse virtaa jokin tuntematon, minun päälakeni on kuin vauvan aukile. Annan mustan mahlan virrata läpi, se tulee jostain kaukaa. Tähdet soivat tuulikelloina.

Lasken hänet takaisin sängylle, peittelen, tuuditan, silitän. Nuku lapseni, näe unia, kauniita tai rumia, näe kuvia. Vauva hengittää, vauva kasvaa, solut jakaantuvat, hampaat puskevat ikenen pintaan, hiukset työntyvät hitaasti päänahasta, kynnet kurottavat taas millimetrin eteenpäin. Hän on elossa ja kasvaa, ja minä olen selvinnyt tähän asti.